

Procés participatiu sobre l'espai de menjador escolar

Informe de la sessió de debat
del 15 de maig de 2019 a Baix Llobregat

Dia: 15 de maig de 2019

Hora: 17:00 a 19:30

Lloc: Cornellà: Carrer dels Almogàvers, s/n - Edifici Roger de Llúria, 2a planta
- 08940 Cornellà de Llobregat

La dinamització i l'elaboració dels informes de seguiment és a càrrec de DEP Institut.

1. PRESENTACIÓ DEL PROCÉS

El Departament d'Educació impulsa un debat de país entre tots els agents implicats per tal d'establir conjuntament com volem que sigui l'espai de migdia dels centres educatius. La voluntat és generar un marc d'interès col·lectiu, no individual, per tal de construir plegats i democràticament el projecte educatiu de l'espai de migdia, tenint en compte els seus aspectes educatius, alimentaris i de servei.

El Departament d'Educació vol construir un model d'èxit i de qualitat de l'espai de migdia dels menjadors escolars a tots els centres del país a través d'un debat –obert i sincer amb tothom–, per tal de generar un consens ampli sobre com ha de ser l'espai de migdia i com s'integra dins del projecte educatiu del centre, tot establint, si cal, indicadors i objectius.

Per aquest motiu, s'inicia el present procés participatiu que permetrà definir, entre tots els agents implicats, com volem que sigui l'espai de migdia dels menjadors escolars.

La voluntat del Departament passa per incorporar totes les perspectives i tots els actors en el sí del procés participatiu perquè aportin propostes que facin de l'espai de migdia un model d'excel·lència i que ens permetin assolir un consens el més ampli possible per construir plegats la qualitat educativa, alimentària i de servei de l'espai de migdia.

El Departament posa sobre la taula documentació d'interès de la comunitat educativa i dels departaments de Salut i d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, donant retorn de l'històric treballat i de la situació en què ens trobem.

El procés participatiu està dividit en diverses fases. La primera fase, compresa entre maig i juliol, consistirà en un debat amb el sector, a través de sessions territorials –un mínim de 10–. Les entitats i organitzacions que internament vulguin participar del procés podran organitzar la seva pròpia sessió autogestionada i fer-nos arribar les seves propostes. En acabar aquesta fase el Departament d'Educació presentarà unes primeres conclusions del procés participatiu.

La segona fase, que es desenvoluparà durant la tardor per ajustar-se millor al calendari escolar, està adreçada als centres educatius, perquè a través de sessions autogestionades, incorporin la visió dels infants com a protagonistes de l'espai de migdia.

Així mateix, al llarg de tot el procés es podrà participar en el debat fent aportacions en línia en aquest portal.

Finalment, el Departament presentarà els resultats i el tancament del procés participatiu amb les conclusions definitives. En aquest moment també s'argumentaran els motius pels quals s'han incorporat o no les propostes rebudes, i es comunicarà per diferents canals a tots els agents implicats en el procés participatiu.

2. OBJECTIUS

Objectius generals:

- Tenir un **debat plural** en què es contrastin les diferents visions al voltant del model de menjadors escolars.
- **Definir les característiques** que hauria de tenir el model de **menjadors escolars**.
- **Proposar mesures** per assolir aquestes característiques, que estiguin dins els límits del debat, per a la seva eventual incorporació en diferents polítiques públiques (plans, manuals, pressupost...).

Els eixos a debatre són 3:

- **L'espai de migdia en el projecte educatiu de centre.**
- **L'alimentació a l'espai de migdia.**
- **La qualitat i el model de gestió del servei de l'espai migdia.**

3. PROGRAMA DE LA SESSIÓ

1. Benvinguda i presentació de la sessió (plenari)(20')
2. Debat en grups (2 grups) (1h 40')
3. Conclusions, cloenda i qüestionari d'avaluació (plenari) (30')

4. DESENVOLUPAMENT DE LA SESSIÓ

A la primera part de la sessió l'adjunta a la Direcció dels serveis territorials del Baix Llobregat Carme Ortonobes, dona la benvinguda als assistents i presenta els objectius del procés participatiu, seguidament el representant de la Direcció de Participació Ciutadana, la Sra. Elisa Valmaseda, presenta la metodologia i els diferents canals de participació.

A la segona part de la sessió, els assistents es distribueixen en dos grups de treball prèviament definits on es debaten els tres eixos establerts en el procés. En una primera part els participants argumenten punts forts i febles de l'actual model i a la segona part dinamitzats pel moderador es passen a debatre els tres eixos vertebradors del procés: 1) L'espai de migdia en el projecte educatiu de centre; 2) L'alimentació a l'espai de migdia i 3) La qualitat del servei de l'espai de migdia. En aquest sentit, cada grup escull un portaveu que resumirà els consensos i dissensos derivats del debat.

Finalment, es reagrupen els assistents en sessió plenària, els portaveus posen en comú les noves propostes de criteris, es debaten i es realitza la

cloenda amb el compromís d'enviar l'informe de la sessió als assistents i se'ls demana que omplin un breu qüestionari d'avaluació sobre la sessió.

5. PARTICIPANTS

A la sessió hi assisteixen 17 participants pertanyents a les següents entitats:

Entitats
FAPAC
AFA Josep Maria Madorell
El Menú del Petit, S.L.L
AMPA Leonardo
AMPA Can Massallera
Cuina Justa
Escola Mediterrània
AMPA Can Roca
FAPA Viladecans
Fundesplai
Agència de Salut Pública de Catalunya (ASPCAT)
Fundació Pere Tarrés

6. CONCLUSIONS DEL DEBAT

Eix I: L'espai de migdia en el projecte educatiu de centres

Principals idees exposades als grups:

Idea principal	Aportacions
Espai de migdia com a espai d'aprenentatge	<ul style="list-style-type: none"> - Es concep l'espai de migdia com un espai d'aprenentatge. Alguns participants matisen que és un espai idoni per promoure l'aprenentatge vivencial, o aprendre jugant. - Els principals aprenentatges destacats per a treballar a l'espai de migdia són: <ul style="list-style-type: none"> · Els hàbits d'alimentació. · Els hàbits de relació social: relacionats amb la convivència i la promoció de relacions igualitàries. · Autonomia: Foment de l'autonomia a través de l'aprenentatge dels hàbits i l'apoderament de l'infant, inclusió del punt de vista de l'alumnat a l'espai de migdia. - Assenyalen que en alguns casos hi ha poc temps per a realitzar les activitats i per poder respectar el ritme de l'alumnat. - Algun cas assenjala com a pràctica d'èxit la incorporació de la metodologia d'aprenentatge-servei a l'espai migdia.
Espai de migdia com a espai de lleure i descans	<ul style="list-style-type: none"> - Argumenten que ha de ser un espai de lleure per l'alumnat. <ul style="list-style-type: none"> · La majoria coincideix que hi ha d'haver espai pel joc lliure i pel joc lliure dirigit, creant diferents racons intentant donar cada vegada menys importància als jocs amb pilota. · Matisen que és important que les activitats i jocs plantejats a l'espai de migdia estiguin alineats amb el projecte educatiu del centre. · Alguns assenyalen també la necessitat d'adaptar els jocs i el material a les edats de l'alumnat.
Espai d'interacció/ cohesió/ inclusió	<ul style="list-style-type: none"> - Es destaca la importància de l'espai de migdia com a espai d'interacció social entre l'alumnat fora de l'horari lectiu. - Coincideixen en la necessitat d'integrar de forma efectiva l'alumnat amb necessitats educatives especials. Consideren que també han de tenir l'oportunitat de participar en l'espai de migdia, i per aquest motiu, suggereixen la inclusió de

	<p>personal vetllador, seguint els mateixos criteris que durant l'horari lectiu.</p>
<p>Vinculació de l'espai de migdia al projecte educatiu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Percepció generalitzada que l'espai de migdia hauria de ser coherent i anar alineat amb el projecte educatiu del centre. En aquest sentit, és necessari: <ul style="list-style-type: none"> · Sentiment de pertinença de l'espai de migdia com a part del projecte educatiu per part de les famílies i la comunitat educativa en general. · Implicació de la direcció i la comunitat educativa en la definició i decisions vinculades a l'espai de migdia. - La majoria dels assistents coincideixen que en general, l'espai de migdia és enriquidor quan la direcció, el professorat del centre i les famílies estan implicades en el projecte.

Eix II: L'alimentació a l'espai de migdia

Principals idees exposades als grups:

Idea principal	Aportacions
Menú i procedència dels aliments	<ul style="list-style-type: none"> - Estan d'acord que en aquest cas s'hauria de fer cas a les recomanacions de l'Agència de Salut Pública de Catalunya, i recomanen que el Departament d'Educació i Agència de Salut Pública col·laborin conjuntament a l'hora de definir les pautes d'alimentació saludable. - En aquest sentit, alguns exposen la dificultat d'aplicar les recomanacions proposades per l'Agència de Salut Pública per les pressions d'algunes famílies que en alguns casos no estan d'acord amb la tipologia d'aliments i menús proposats. - En relació a l'aportació anterior, en algun cas es proposa la realització de breus formacions sobre educació alimentària a la famílies. - Sobre la necessitat d'aplicar les recomanacions de l'Agència de Salut, i per evitar discussions sobre la idoneïtat dels menús, alguns participants comenten la necessitat que l'Administració reguli aquest aspecte i obligui a complir les recomanacions als centres i empreses proveïdores. - Assenyalen que en la reeducació alimentària és necessari pensar en menús variats, saludables i extensos. Apostant per: <ul style="list-style-type: none"> · Aliments de qualitat i saludables. · Aliments de proximitat. · Aliments de temporada.
Sobirania alimentària	<ul style="list-style-type: none"> - Es comenta que l'administració té una gran oportunitat en l'espai de migdia per definir un model de país pel que fa a l'alimentació i al canvi de la tendència alimentària.
Resposta a les necessitats específiques	<ul style="list-style-type: none"> - Estan d'acord que en la confecció dels menús s'ha de contemplar la diversitat cultural i religiosa i s'ha de tenir en compte les diferents patologies que pugui presentar l'alumnat. - Tot i així en alguns casos manifesten la preocupació d'acabar elaborant menús personalitzats. Proposen que, en els casos de necessitats específiques, els canvis en la confecció dels menús han de ser justificats per unes casuístiques concretes preestablertes.

Eix III: La qualitat i el model de gestió del servei a l'espai de migdia

Principals idees exposades als grups:

Idea principal	Aportacions
Indicadors de qualitat del servei/criteris proveïdors	<ul style="list-style-type: none"> - Consideren que han de ser indicadors de qualitat del servei: <ul style="list-style-type: none"> · Les ràtios de personal educador, personal de cuina i personal vetllador (en funció de l'alumnat amb necessitats educatives especials). · La idoneïtat de les instal·lacions (cuina, menjador i espais de lleure). · Realització d'avaluacions mitjançant enquestes als diferents agents, amb l'objectiu d'avaluar el servei i detectar punts de millora i consens respecte a punts de vista sobre el model de l'espai de migdia.
Cuina pròpia	<ul style="list-style-type: none"> - Coincideixen que la cuina pròpia ha de ser l'objectiu a assolir a tots els centres. - Apunten alguns aspectes a tenir en compte sobre la cuina pròpia: <ul style="list-style-type: none"> · Comptar amb unes instal·lacions dimensionades d'acord a la grandària de l'escola. · Alguns participants afegixen la necessitat de complir uns estàndards arquitectònics i higiènics similars als que puguin ser requerits a altres sectors.
Accessibilitat al servei/beques	<ul style="list-style-type: none"> - En relació a l'accessibilitat o universalitat hi ha diversitat d'opinions: <ul style="list-style-type: none"> · Alguns defensen que ha de ser un servei universal i gratuït, entenent que s'ha d'integrar dins del sistema educatiu. · L'obligatorietat de l'espai de migdia genera alguns dissensos, alguns comenten que és una oportunitat única per educar els infants en el lleure mentre que d'altres apunten que la família hauria de poder decidir en llibertat sobre l'assistència a l'espai. · La majoria considera que el servei hauria de ser gratuït per les famílies tot i que es matisa, que en aquest cas la gratuïtat no hauria d'anar en decrement de la qualitat. · Si la gratuïtat fa insostenible el model, es coincideix que l'espai de migdia hauria de

	<p>ser accessible a tothom. Cap infant hauria de quedar fora per manca de recursos.</p> <ul style="list-style-type: none"> - El sistema de beques es valora positivament, però en general es considera que s'han de revisar els criteris i fer un seguiment de les beques concedides.
Espai físic	<ul style="list-style-type: none"> - Defensen que l'espai físic ha de complir una sèrie de criteris: <ul style="list-style-type: none"> · Haurien de ser espais pensats des d'una perspectiva socialitzadora, amb taules per grups reduïts on es pogués atendre de forma més personalitzada als infants. En algun cas, per atendre als infants i incorporar l'aprenentatge dels hàbits a taula, es comenta que és preferible dinar a les aules en grups reduïts que en menjadors de grans dimensions. · Espais actualitzats amb material i mobiliari adequat per fer cada activitat. · Redissenyar els patis i els espais de lleure descentralitzant el joc amb pilota. · Accessibilitat als espais del centre que permeten portar a terme diferents tipus d'activitats (llegir, descansar, fer activitats dirigides, etc.) i adaptar-se a les condicions climàtiques (pluja). - Un dels aspectes negatius de la majoria d'espais més comentats pels participants és la contaminació acústica que hi ha a l'espai del menjador.
Perfil del personal educador i ràtios	<ul style="list-style-type: none"> - Argumenten la complexitat que presenta el perfil de l'educador per les característiques del lloc de treball (jornades de poques hores, conveni que en algun cas es considera que és precari, etc.) que provoca una alta rotació dels professionals. - Com a proposta per fer el lloc de treball més atractiu en algun cas es proposa complementar la jornada de l'espai de migdia amb els espais d'acollida o amb les activitats extraescolars, sempre que l'educador tingui el perfil indicat. - Quant al perfil del personal, s'han posat de manifest diferents idees: <ul style="list-style-type: none"> · Coincideixen que l'educador ha de tenir un perfil vocacional. · La titulació de monitor de lleure és ara per ara, a falta d'una titulació i una regulació específica, el requisit indispensable que es demana als educadors. En alguns casos

	<p>s'apunta que aquesta titulació és força genèrica i implica poques hores de formació.</p> <ul style="list-style-type: none"> · Importància del procés de selecció que hauria de tenir en compte que l'educador ha de tenir una mirada educativa i pedagògica que encaixi amb el model de centre. · Per alguns participants, un perfil interessant són els estudiants de ciències de l'educació o d'àmbits en el que els pugui interessar vincular-se en un projecte educatiu i que acabin considerant el monitoratge com una eina formativa, vivencial estimulant. · Algun afegeix la importància que el personal educatiu, com a referent dels infants, siguin persones vinculades al territori i formin part d'entitats i associacions (esplais, cau, comissions del barri, etc.). <p>- No s'especifiquen ràtios concretes, però consideren que s'han de revisar els criteris:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Hi ha consens en què en el disseny de les ràtios cal tenir en compte el nombre d'alumnat amb necessitats educatives especials, de manera similar a com es fa a les aules. · Per alguns també és important tenir en compte les ràtios del personal de cuina com a garantia de més manipulació de producte a les instal·lacions del centre.
<p>Intervenció/Rol dels agents</p>	<ul style="list-style-type: none"> - És necessari que en l'espai de migdia s'impliquin i es coordinin tots els agents (ex.: direcció, família, professorat, responsables de l'espai...). - Perquè l'espai de migdia es pugui integrar al projecte educatiu de centre és necessari el treball en xarxa per part del professorat, l'equip directiu i els educadors de l'espai de migdia. - Alguns creuen que l'administració ha de gestionar el servei de menjador, però la majoria aposten per la gestió directa des de l'AMPA com la fórmula més justa, ja que coneixen la realitat de cada centre i són les més interessades a vetllar pel benestar dels infants. - Consideren que l'AMPA ha de tenir capacitat de decisió en la contractació del servei, i creuen que

	<p>el model de contractació pública, en el cas de l'espai de migdia, pot arribar a ser pervers.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Al seu torn apunten que l'AMPA s'ha de sentir seu el projecte donant credibilitat i coherència a l'espai de migdia, acompanyant als educadors i proveïdors en la presa de decisions. - Defensen un espai democràtic de decisió comuna per construir consens i opinió entre tots els agents implicats, algunes de les propostes exposades serien:<ul style="list-style-type: none"> · La comissió de menjadors. · Els consells educatius: Convertir els actuals consells escolars en consells educatius on s'inclogui també el personal educador. · El consell dels infants.
--	--

Altres punts tractats durant el debat no directament relacionats amb el model del migdia

Idea principal	Aportacions
Congelació del preu dels menús	<ul style="list-style-type: none"> - Es posa de manifest que els preus dels menús fa anys que es troben congelats a 6,20 euros, i va en decrement a les millores que es volen implementar a l'espai de migdia (aliments de proximitat, hores de formació pels educadors, activitats i dinamització del lleure, etc.)

7. RESULTATS DEL QÜESTIONARI D'AVUACIÓ DE LA SESSIÓ

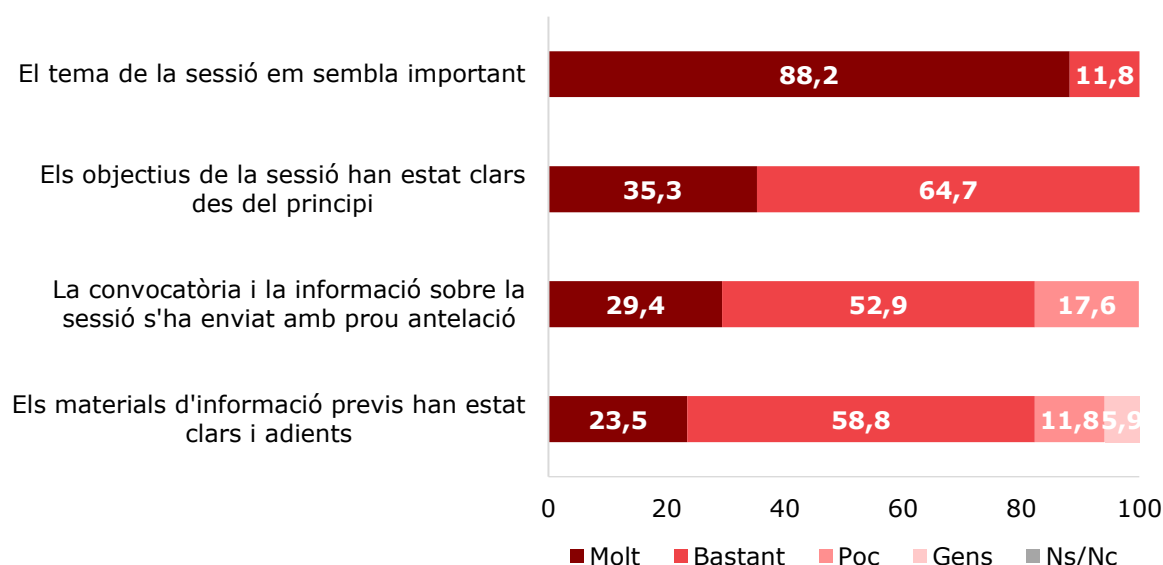
En aquest apartat es presenten els resultats de les enquestes d'avaluació realitzades al final de la sessió del 15 de maig a Cornellà. Varen respondre l'enquesta 17 dels 17 participants que van assistir a la sessió del Baix Llobregat.

L'avaluació s'ha realitzat mitjançant un qüestionari anònim que consta de dues parts, una primera part de perfil dels assistents i una segona part on s'inclouen una sèrie d'enunciats, formulats en positiu, i es demana als assistents que valorin el seu grau d'acord amb els mateixos. Per tant, aquells que assenyalen les opcions de "molt" i "bastant" mostren una visió positiva dels diferents aspectes i els que assenyalen les opcions de "poc" o "gens" una visió negativa o de manca d'adequació.

En general, la valoració de la preparació de la sessió és satisfactòria. La majoria de participants presenten una visió majoritàriament positiva en tots els enunciats plantejats. L'aspecte millor valorat és la importància del tema de la sessió i en segon lloc la claredat dels objectius de la sessió.

Els enunciats que presenten un percentatge superior de respostes negatives serien sobre l'enviament de la convocatòria amb prou antelació (el 17,6% dels participants estan poc d'acord) i sobre la claredat i adequació dels materials d'informació previs (l'11,8% estan poc d'acord i el 5,9% no estan gens d'acord).

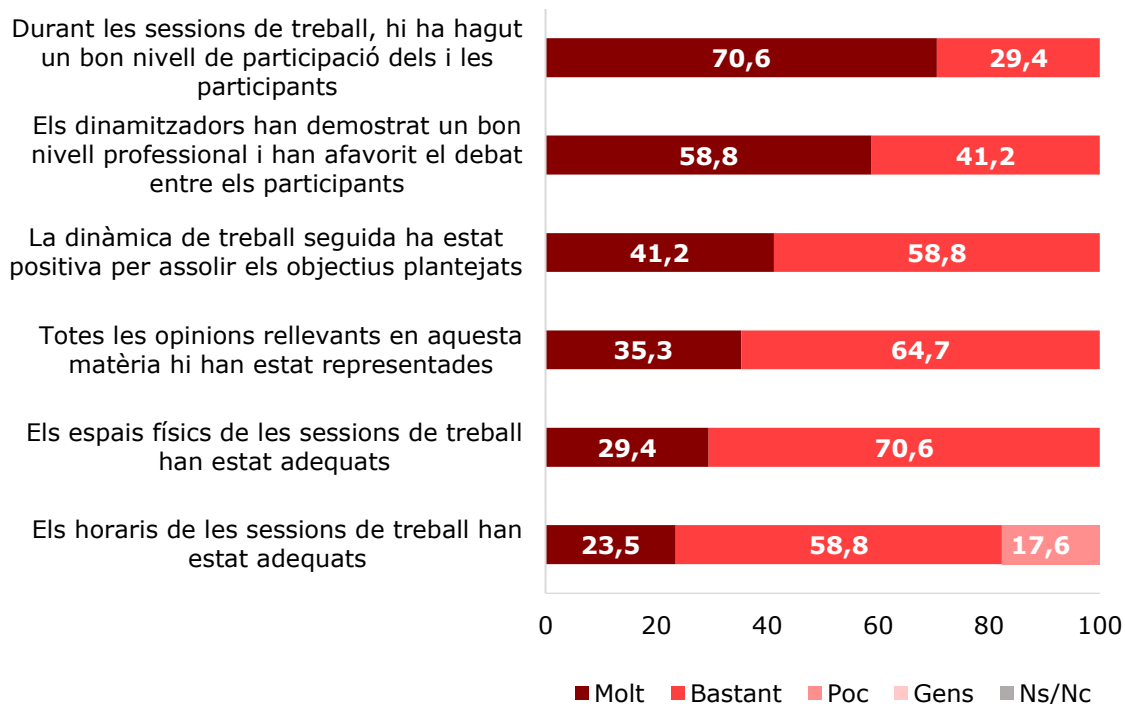
Valoració de la preparació de la sessió (% acord)

La valoració relativa a l'execució de les sessions és molt bona pel que fa al bon nivell de participació i a la professionalitat dels dinamitzadors.

Els horaris de la sessió és l'aspecte en què tot i que la majoria dels participants estan bastant satisfets, un percentatge major de participants mostra el seu desacord (17,6%).

Valoració sobre l'execució de les sessions i els tallers participatius (% acord)

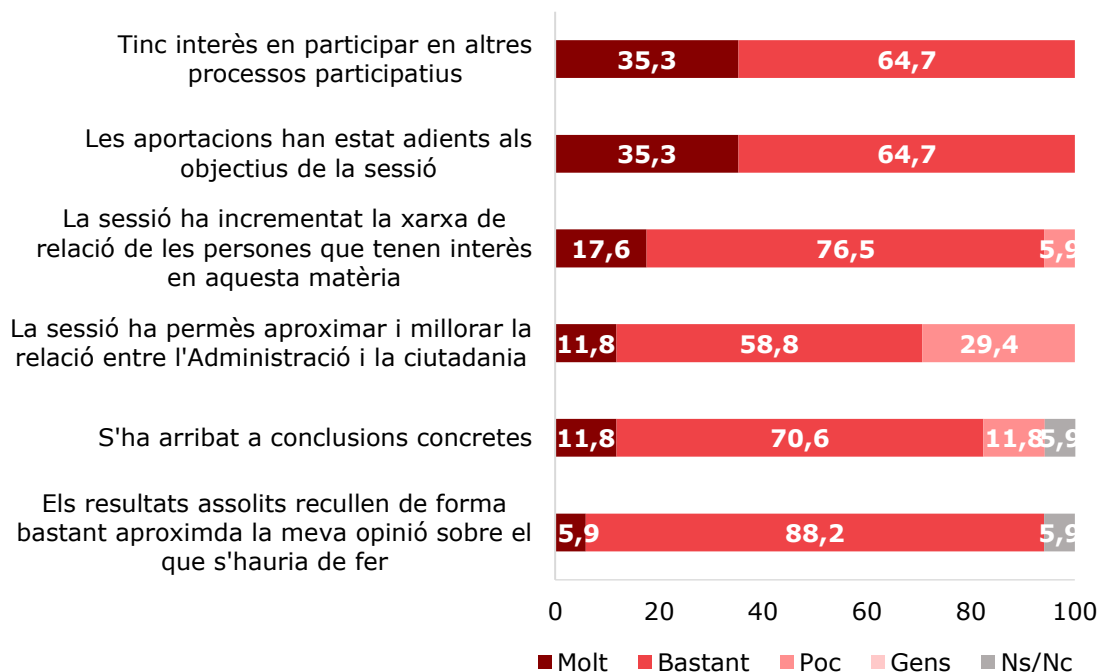
Pel que fa a les expectatives, els aspectes més valorats són l'interès a participar en altres processos participatius i la percepció de què les aportacions han estat adients als objectius de la sessió.

Els participants també estan bastant d'acord amb què els resultats assolits recullen les opinions sobre el que s'hauria de fer i que s'han arribat a conclusions concretes.

D'altra banda, la majoria dels participants expressen una opinió positiva sobre l'assoliment de conclusions concretes, malgrat que un grup reduït es mostra poc satisfet (11,8%).

L'aproximació i millora de la relació entre Administració i ciutadania s'ha acomplert per aproximadament el 70% dels participants, però en l'àmbit de les expectatives és l'aspecte on hi ha més assistents poc contents (29,4%).

Valoració sobre les expectatives dels resultats de la sessió (% acord)

La valoració general de la sessió és força positiva, l'aspecte millor valorat és el nivell de satisfacció amb els resultats de la sessió i la implicació participació positiva del conjunt de participants.

Per últim, gairebé el 71% considera haver adquirit nous coneixements, tot i que un grup d'assistents (29,4%) es mostra poc d'acord amb aquesta afirmació. En general tothom se sent molt o bastant satisfet amb el seu grau de participació, tan sols l'11,8 està poc d'acord amb aquest enunciat.

Valoració general (en %)

